

позитивні і негативні наслідки тощо; г) законодавчого державного і нормативного регіонального програмування і планування запобіжних заходів з дотриманням відповідних принципів їх розробки, впровадження і оцінки ефективності дій; г) належності достатнього для організації, впровадження заходів і управління запобіганням злочинності ресурсного забезпечення (наукового, правового, інформаційного, кадрового, фінансового, матеріально-технічного та ін.); д) мистецтва виконавчого управління організацією і координацією запобіжної діяльності суб'єктів, постійним моніторингом за станом здійснення запобіжних заходів і критичної оцінки їх впливу на об'єкти і взагалі на злочинність, набутого досвіду в цій сфері, професіоналізм та ін.

Література:

1. Новий таумачний словник української мови : в 3-х т. / укл. В. Яременко, О. Сліпущко. – Аконіт, 2004. – Т. 1. – 926 с.
2. Комплексное изучение системы воздействия на преступность (методологические и теоретические основы) / под ред. П.П. Осипова. – Л. : Изд-во АГУ, 1978. – 150 с.
3. Иншаков С.М. Криминология : учебник / С.М. Иншаков. – М. : Юриспруденция, 200. – 432 с.
4. Российская криминологическая энциклопедия / под общ. ред. А.И. Долговой. – М. : НОРМА ИНФРА-М, 200. – 808 с.
5. Ус О.В. Кримінально-правовий вплив: сутність і зміст / О.В. Ус // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 10 – 11 жовтня 2013 р. / редкол. : В.Я. Тацій (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – 848 с.

О.П. Горох

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри галузевих правових наук
(Національний університет
«Киево-Могилянська академія», м. Київ)

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ЗА СТАДІЄЮ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У юридичній літературі юристами запропонована систематизація видів звільнення від покарання за різними критеріями [1, с. 230 – 232; 2, с. 214 – 248; 3, с. 59 – 66; 4, с. 102 – 112; 5, с. 290 – 330]. Вважаємо, що здійснювати таку систематизацію можна також за стадією кримінального провадження, на якій

здійснюється звільнення від покарання. Запропонована систематизація має не лише теоретичне, а й значне прикладне значення.

Види звільнення від покарання при ухваленні вироку (ст. 368 КПК).

Звільнення від покарання. На стадії ухвалення вироку закон передбачає звільнення від покарання у двох формах. Першою формою його реалізації є звільнення засудженого від призначення певного виду та міри покарання: 1) у зв'язку із втратою особою суспільної небезпечності (ч. 4 ст. 74 КК); 2) у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ч. 5 ст. 74 КК); 3) у зв'язку із застосуванням примусових заходів медичного характеру (ч. 3 ст. 19 КК) [рішення суду про звільнення від покарання з цієї підстави може бути викладено у формі ухвали, якщо суд не вирішував обвинувачення по суті]; 4) у зв'язку з неможливістю застосувати до винуватого призначений певний вид (ч. 3 ст. 56, ч. 2 ст. 57, ч. 3 ст. 60, ч. 3 ст. 61 КК) покарання (абз. 7 п. 8 ППВСУ від 24 жовтня 2003 р. № 7 «Про практику призначення судами кримінального покарання»).

У межах другої форми звільнення від покарання засуджений до певного виду та міри покарання повністю звільняється від призначеного покарання. На стадії ухвалення вироку таке звільнення можливе: 1) у зв'язку із захворюванням особи на тяжку хворобу (як правило, невиліковну), що перешкоджає відбуванню покарання, на яку особа захворіла до постановлення вироку (ч. 2 ст. 84 КК); 2) у зв'язку із застосуванням до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру (ч. 1 ст. 105 КК).

Звільнення від відбування покарання. При звільненні від відбування покарання винуватий засуджується до певного виду та міри покарання, від подальшого відбування якого він звільняється у зв'язку із певними обставинами. На стадії ухвалення вироку закон виділяє такі види звільнення від відбування покарання засудженого, який ще не почав відбувати покарання: 1) засудженого до основного покарання у виді штрафу чи позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, якщо він був попередньо ув'язненим (ч. 5 ст. 72 КК); 2) з випробуванням (ст. 75); 3) з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ст. 79 КК); 4) з випробуванням неповнолітніх (ст. 104 КК); 5) особи, що захворіла на тяжку хворобу (як правило, виліковну), що перешкоджає відбу-

ванню покарання, на яку вона захворіла до постановлення вироку (ч. 2 ст. 84 КК); 6) на підставі закону про амністію (ст. 85 КК).

Заміна покарання більш м'яким. На стадії ухвалення вироку законом передбачено такі види заміни покарання більш м'яким: 1) заміна військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби) призначеного покарання у виді обмеження чи позбавлення волі на строк не більше двох років покаранням у виді службового обмеження на той самий строк (ч. 1 ст. 58 КК); 2) заміна військовослужбовцям строкової служби призначеного покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років покаранням у виді тримання у дисциплінарному батальйоні на той самий строк (ч. 1 ст. 62 КК).

Види звільнення від покарання під час виконання вироку (ст. 537 КПК).

Звільнення від покарання. На стадії виконання вироку закон передбачає такі види повного звільнення від призначеного покарання: 1) у зв'язку з усуненням законом караності діяння, за яке було засуджено особу (ч. 2 ст. 74 КК, п. 13 ч. 1 ст. 537 КПК); 2) у зв'язку із захворюванням особи, яка відбуває покарання, на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними (ч. 1 ст. 84 КК, п. 6 ч. 1 ст. 537 КПК); 3) у зв'язку із захворюванням особи на тяжку хворобу (як правило, невиліковну), що перешкоджає відбуванню покарання, на яку особа захворіла після постановлення вироку (ч. 2 ст. 84 КК, п. 6 ч. 1 ст. 537 КПК); 4) у зв'язку із станом здоров'я військовослужбовця, що робить його непридатним до військової служби (ч. 3 ст. 84 КК, ст. 85 КВК, п. 6 ч. 1 ст. 537 КПК);

На цій стадії застосовуються також види звільнення від покарання як позитивний правовий наслідок рішення суду про звільнення від відбування покарання: 1) про звільнення від призначеного покарання з випробуванням після закінчення іспитового строку (статті 75, 78, 79, 104 КК); 2) про звільнення від покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років (ч. 4 ст. 83 КК, п. 4 ч. 1 ст. 537 КПК); 3) про звільнення від покарання осіб щодо яких застосовувалися примусові заходи медичного характеру, що за строком свого застосування перевищують строк покарання, визначений у вироку (частини 1, 4 ст. 84, ст. 72 КК, ч. 3 ст. 515 КПК).

Звільнення від відбування покарання. Звільнення від відбування на цій процесуальній стадії може реалізовуватися у

певних формах. Першою формою є звільнення від відбування покарання засудженого, який ще не почав реально відбувати покарання: 1) звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (ст. 80, ч. 4 ст. 84 КК, ч. 1 ст. 152 КВК) та 2) звільнення від відбування покарання неповнолітнього у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку (частини 1, 3 ст. 106 КК).

Другою формою, що застосовується цій стадії є звільнення від відбування покарання засудженого, який почав реально відбувати покарання: 1) у зв'язку з умовно-достроковим звільненням (ст. 81 КК, ч. 1 ст. 152 КВК, п. 2 ч. 1 ст. 537 КПК); 2) у зв'язку з умовно-достроковим звільненням неповнолітнього (ст. 107 КК, ч. 1 ст. 152 КВК, п. 2 ч. 1 ст. 537 КПК); 3) вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання (ст. 83 КК, ч. 10 ст. 154 КВК, п. 4 ч. 1 ст. 537 КПК); 4) вагітних жінок, засуджених до громадських чи виправних робіт, які стали вагітними під час відбування покарання (ч. 3 ст. 37, ч. 6 ст. 42, ч. 9 ст. 154 КВК); 5) осіб, що захворіли на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними (ч. 1 ст. 84 КК); 6) осіб, що захворіли на іншу тяжку хворобу, що перешкоджає відбуванню покарання (ч. 2 ст. 84 КК); 7) осіб, засуджених до громадських робіт або обмеження волі, які під час відбування покарання були визнані інвалідами першої чи другої групи або досягли пенсійного віку (ч. 3 ст. 37, ч. 9 ст. 59, ч. 6 ст. 154 КВК); 8) осіб, засуджених до виправних робіт, що досягли пенсійного віку (ч. 6 ст. 42, ч. 9 ст. 59 КВК); 9) на підставі закону про амністію (статті 85, 86 КК); 10) на підставі акта про помилування (статті 85, 87 КК).

Заміна покарання більш м'яким. На стадії виконання вироку законодавство кримінального блоку передбачає такі види заміни покарання більш м'яким: 1) заміна невідбутої частини покарання у виді обмеження чи позбавлення волі більш м'яким (ст. 82 КК, п. 3 ч. 1 ст. 537 КПК); 2) заміна невідбутої частини покарання у виді виправних робіт штрафом особам, які стали непрацездатними після початку виконання покарання (ч. 3 ст. 57 КК, п. 10 ч. 1 ст. 537 КПК); 3) заміна невідбутої частини виправних робіт штрафом (частини 2, 3 ст. 46 КВК); 4) заміна військовослужбовцю (крім військовослужбовців строкової служби) невідбутої частини покарання у виді обмеження чи позбав-

лення волі на строк не більше двох років покаранням у виді службового обмеження на той самий строк (ч. 1 ст. 58 КК, п. 10 ч. 1 ст. 537 КПК); 5) заміна військовослужбовцям строкової служби невідбутої частини покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років покаранням у виді тримання у дисциплінарному батальйоні на той самий строк (ч. 1 ст. 62 КК, п. 10 ч. 1 ст. 537 КПК); 6) заміна невідбутої частини покарання у виді обмеження чи позбавлення волі жінці, звільненої від відбування покарання внаслідок її вагітності або наявності дітей віком до трьох років (ч. 4 ст. 83, п. 4 ч. 1 ст. 537 КПК); 7) заміна довічного позбавлення волі на позбавлення волі особі, якій суд не визнає за можливе застосувати давність (ч. 5 ст. 80 КК); 8) заміна довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше двадцяти п'яти років при застосуванні акта про помилування (ч. 2 ст. 87 КК).

Пом'якшення покарання. Пом'якшення покарання передбачає зниження або скорочення судом межі призначеного за вироком суду покарання, яке відбуває засуджений. Підставою такого пом'якшення є зниження максимальної межі покарання, встановленої санкцією нового закону про кримінальну відповідальність (ч. 3 ст. 74 КК, п. 13 ч. 1 ст. 537 КПК); застосування закону про амністію (ст. 86 КК), а також акта про помилування (ст. 87 КК).

Література:

1. Хряпінський П.В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України [Текст] : монографія / П.В. Хряпінський ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х. : Харків юрид., 2009. – 448 с.
2. Берзін П.С. Проблеми систематизації окремих різновидів інституту звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України / П.С. Берзін // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 23. – № 2. – 2010. – С. 241 – 248.
3. Куд В.М. Кримінально-правова природа та види корегування призначеного покарання / В.М. Куд, Р.І. Брящей // Вісник прокуратури. – 12/2012. – № 12. – С. 59 – 66.
4. Письменський Є.О. Теоретико-прикладні проблеми звільнення від покарання та його відбування за кримінальним правом України : монографія / Є.О. Письменський ; наук. ред. д-р юрид. наук, проф. О.О. Дудоров. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2014. – 728 с.
5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право : навч. посіб. / за заг. ред. М.І. Хавронюка. – К., 2014. – 944 с.

О.А. Гритенко
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
М.П. Пацамай
курсант факультету №1
(Одеський державний університет внутрішніх справ)

НЕЗАКОННА ВИРУБКА ЛІСУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

На жаль, сучасне суспільство надто зацікалюється над своїми життєвими проблемами і забуває про навколишнє середовище, яке страждає не менше ніж людина. Як багато ми чуємо від засобів масової інформації про погіршення стану природного середовища. Зміна клімату, різноманітні катаклізми, природні стихії, глобальне потепління – це все стається через згубні діяння людини. З часом вони можуть призвести до фатальних наслідків. Тому необхідно швидко та правильно реагувати на дану проблему.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що ліс часто стає об'єктом незаконних дій людей. Здебільшого це стосується саме незаконної вирубки лісових масивів. Проблема знищення лісів шляхом їх вирубки незаконним шляхом є досить поширеною сьогодні. Деревина давно стала легкодоступним та дорогим товаром. Та мало хто знає, що ліси є для нас не лише «легенями планети». Вони значно впливають на клімат, ріки, атмосферу, зменшують різкість коливань температури і вологості, охороняють ґрунт від вітрової і водної ерозії, таким чином здійснюють важливі екологічні функції. До того ж, усі породжені негативні наслідки завдають значної шкоди життю та здоров'ю людини. Тому проблема охорони лісів є досить ваговою для країни та потребує рішучого й дієвого вирішення.

Основою дослідження даного питання стали праці відомих науковців: Я.В. Генік, Г.З. Герасим, А.П. Гетьман, О.В. Глотова, О.І. Каспрук, М.І. Коржанський, П.В. Мельник, В.В. Петров, В.Є. Савка, І.П. Соловій, Я.В. Тацій, М.В. Чернявський, В.А. Шириков та ін.

Ліс - тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє